บทที่ 1

บทนำ

1.1 <u>ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา</u>

อุปลักษณ์ (Metaphor) หมายถึง การนำความหมายของคำหรือรูปภาษาที่มีความหมายอ้างถึงสิ่งหนึ่งไปใช้ในเชิงเปรียบเทียบโดยอ้างถึงอีกสิ่งหนึ่ง ซึ่งมีความหมายต่างไปจากความหมายประจำรูปภาษา เนื่องจากการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายหนึ่งไปยังอีกวงความหมายหนึ่ง ซึ่งความหมายที่เกิดขึ้นจะเป็นความหมายใหม่ที่เกิดจากการเปรียบเทียบ

การศึกษาอุปลักษณ์นั้นได้รับการศึกษาอย่างกว้างขวางทั้งด้านวรรณคดีและภาษาศาสตร์ จะเป็นการใช้ภาษาเพื่อก่อให้เกิดภาพพจน์ เกิดอารมณ์สะเทือนใจต่อผู้อ่าน หรือเพื่อความสละสลวยในการพรรณนาให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยพิจารณาจากโครงสร้างของการปรากฏร่วมกับคำว่า “เหมือน” หรือคำว่า “เป็น” แต่การศึกษาอุปลักษณ์ตามแนวทางการศึกษาของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน มีแนวคิดว่าภาษาเป็นภาพสะท้อนของความนึกคิด ซึ่งมาจากการประมวลผลความคิดของมนุษย์ (Conceptual process) และการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของผู้ใช้ภาษาในสังคมนั้นอยู่ในรูปของการเปรียบเทียบหรือเป็นอุปลักษณ์ ซึ่งยังสามารถสะท้อนระบบความคิดของผู้ใช้ภาษาด้วย การศึกษาอุปลักษณ์จึงไม่เพียงแต่เป็นการนำภาษามาใช้ในเชิงเปรียบเทียบเพื่อก่อให้เกิดภาพพจน์หรือเพื่อความสละสลวยในภาษาเท่านั้น แต่อุปลักษณ์ยังเกี่ยวข้องกับระบบความคิดหรือมโนทัศน์ (Conceptual system) ของผู้ใช้ภาษาอีกด้วย ซึ่งอุปลักษณ์ดังกล่าวเรียกว่า อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

ในปัจจุบันมีการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ตมแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชานกันอย่างแพร่หลาย เพราะแนวคิดพื้นฐานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับระบบความคิดของผู้ใช้ภาษา และพบว่ามีนักภาษาศาสตร์ปริชานหลายท่านที่ให้ความสนใจ ตลอดจนมีการวิจัยเรื่องอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในสิ่งต่างๆ เพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยเองก็เป็นผู้หนึ่งที่มีความสนใจจะศึกษาถึงลักษณะการใช้ภาษาที่เป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของอินเทอร์เน็ตในภาษาไทย

อินเทอร์เน็ต จัดว่าเป็นระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีขนาดใหญ่ มีการเชื่อมโยงระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์จำนวนมากจากทั่วโลกเข้าด้วยกัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการการสื่อสารข้อมูล ระบบอินเทอร์เน็ตมีบริการต่างๆ ให้ผู้ใช้หลายอย่าง ได้แก่ การให้บริการ

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) บริการการสนทนาบนอินเทอร์เน็ต (IRC chat) ระบบกระจายข่าวสารไปยังสมาชิก (Mailing List) กลุ่มข่าวยูสเน็ต (USENET newsgroup) ระบบงานบนอินเทอร์เน็ตเพื่อดูทรัพยากรบนอินเทอร์เน็ต (Gopher) บริการโอนย้ายแฟ้มข้อมูล (FTP) บริการใช้คอมพิวเตอร์ทางไกล (Telnet) และสุดท้ายเวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web: WWW)

ปัจจุบันอินเทอร์เน็ตได้รับความนิยมอย่างมากในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้งานในส่วนของเวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web: WWW) หรือที่รูปจักในชื่อเรียก เว็บ หรือ เว็บไซต์ ที่จะสังเกตได้ว่ามีจำนวนผู้ใช้บริการเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าภาษาที่นำมาใช้ในอินเทอร์เน็ตจัดได้ว่าเป็นภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันของคนไทย ดังที่พระยาอนุมานราชธน (2499) กล่าวไว้ในหนังสือนิรุกติศาสตร์ ว่าความเจริญก้าวหน้าทางศิลปวิทยาการ และการติดต่อคมนาคมกับประเทศต่างๆ ทำให้มีการสร้างคำใหม่ๆ ขึ้นมาใช้ ซึ่งคำที่เกิดใหม่เหล่านี้โดยส่วนมากจะเกิดจากการนำเอาคำในภาษาเดิมของตนมาสร้างหรือประกอบขึ้นเป็นคำใหม่ หรืออาจใช้คำทับศัพท์ตามภาษาเดิมในกรณีที่สร้างคำใหม่ขึ้นมาใช้ไม่ได้ เช่นเดียวกันกับอินเทอร์เน็ตที่เป็นวิทยาการใหม่ จึงจำเป็นต้องมีการสร้างคำด้วยวิธีต่างๆ ขึ้นมาเพื่อใช้เรียกระบบของอินเทอร์เน็ต เช่น การบัญญัติศัพท์ใหม่ การยืมคำ การนำคำมาประกอบกันขึ้นเป็นคำใหม่ หรือการขยายความหมายเดิมของคำมาใช้เรียกระบบต่างๆ ของอินเทอร์เน็ต ซึ่งการขยายความหมายของคำเดิม เพื่อนำมาใช้เรียกสิ่งใหม่นี้ผู้วิจัยมองว่ามันเป็นการนำภาษามาใช้เป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่ามีศัพท์ในชีวิตประจำวันมากมายที่ถูกนำมาใช้ในแวดวงอินเทอร์เน็ตที่มีลักษณะอุปลักษณ์ (Metaphor) เช่นคำว่า “กระทู้” “สมุดเยี่ยม” “เข้าไปที่” “ห้องคุย” “ท่องเว็บ” “ชุมนุมออนไลน์” ซึ่งคำเหล่านี้แต่เดิมเป็นคำที่เราใช้กันในชีวิตประจำวันก่อนที่จะมีการนำอินเทอร์เน็ตเข้ามาใช้ในสังคมไทย เมื่อนำศัพท์เหล่านี้เข้ามาใช้ในอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดการขยายความหมายให้กว้างขึ้น เพื่อนำมาเรียกลักษณะการใช้งานหรือบริการต่างๆ ของอินเทอร์เน็ตที่มีลักษณะสอดคล้องหรือคล้ายคลึงกับความหมายประจำคำของศัพท์เหล่านั้น เช่น

ก. ห้องโพสต์ภาพ

จากตัวอย่างที่ ก พบคำว่า “ห้อง” มีความหมายประจำรูปภาษาหมายถึง “ส่วนของเรือนหรือตึกเป็นต้นที่มีฝากั้นเป็นตอนๆ” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) แต่เมื่อนำมาใช้ในแวดวงอินเทอร์เน็ตร่วมกับคำว่า โพสต์ ที่เป็นคำศัพท์อินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเป็นการใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบ โดยหน้าเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาต่างๆ ในแต่ล่ะเว็บไซต์เป็นเสมือนห้องที่มีการแบ่งสัดส่วนออกเป็นห้องๆ เพื่อประโยชน์ใช้สอยต่างๆ กัน จึงจัดว่าเป็นการใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบหรือเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

ข. <u>เขียน</u>คำถวายพระพร

จากตัวอย่างที่ ข พบคำว่า “เขียน” มีความหมายประจำรูปภาษาหมายถึง “ขีดให้เป็นตัวหนังสือหรือเลข, ขีดให้เป็นเส้นหรือรูปต่างๆ” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) แต่เมื่อนำมาใช้ในแวดวงอินเทอร์เน็ต หรือใช้ในหน้าเว็บไซต์จะเป็นการใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบว่าการกดปุ่มแป้นพิมพ์เพื่อให้ปรากฏตัวอักษรบนหน้าจอเป็นการเขียน จัดได้ว่าเป็นการใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบหรือเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

จากตัวอย่างข้างต้นผู้วิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดของเลคอฟฟ์และจอห์น-สัน (Lakoff and Johnson, 1980) ที่กล่าวไว้ว่า อุปลักษณ์นั้นมีใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน เป็นระบบความคิดของคนในสังคมที่สามารถสะท้อนมโนทัศน์ของคนในสังคมออกมาในรูปของภาษาได้ หรือกล่าวได้ว่า อุปลักษณ์ไม่ได้เป็นเพียงการใช้ภาษาในรูปของการเปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้เกิดภาพพจน์ หรือเพื่อความสละสลวยในบทกวีหรือบทกลอนเท่านั้น แต่การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของคนในสังคมล้วนอยู่ในรูปของการเปรียบเทียบทั้งสิ้น และอุปลักษณ์ยังสามารถสื่อให้เห็นความคิด หรือมโนทัศน์ของคนในสังคมเกี่ยวกับเรื่องวัฒนธรรมหรือเรื่องต่างๆ ในสังคมได้ เช่น อุปลักษณ์ “TIME IS MONEY” ของคนในสังคมอังกฤษที่เลคอฟฟ์ได้ยกตัวอย่างมานั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่าคนอังกฤษมีมโนทัศน์ว่าเวลา เป็นสิ่งมีค่า โดยการใช้อุปลักษณ์ให้วงความหมายต้นทาง (Source domain) คือ MONEY และวงความหมายปลายทาง (Target domain) คือ TIME

ผู้วิจัยพบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้อุปลักษณ์ในภาษาไทยในด้านต่างมากมาย เช่น จิตติมา จารยะพันธ์ (2539) ได้ศึกษาอุปลักษณ์สงครามในข่าวกีฬาในหนังสือพิมพ์ไทยตามแนวคิดแบบฌานอรรถศาสตร์ (Cognitive semantics) อุทุมพร มีเจริญ (2542) ได้ศึกษาความหมายเปรียบเทียบของคำศัพท์อวัยวะร่างกายในภาษาไทย อุษา พฤฒิชัยวิบูลย์ (2544) ศึกษาอุปลักษณ์เรื่องการเมืองในภาษาไทยตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน สุกัญญา รุ่งแจ้ง (2548) ศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของการใช้คำว่า “ใจ” ในภาษาไทย มิรินด้า บูรรุ่งโรจน์ (2548) ศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งไทย การุญญ์ พนมสุข (2549) ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบอุปลักษณ์ในบทอัศจรรย์ของวรรณกรรมไทย สินีนาฏ วัฒนสุข (2549) ได้ศึกษาอุปลักษณ์แสดงอารมณ์รักในเพลงไทยสากลสำหรับวัยรุ่นไทย ศุภชัย ต๊ะวิชัย ได้ศึกษาเกี่ยวกับอุปลักษณ์แสดงอารมณ์โกรธในภาษาไทย (2549) หากแต่ผู้วิจัยยังไม่พบว่ามีการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์อินเทอร์เน็ตในภาษาไทย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการทางความหมายของอุปลักษณ์จากอินเทอร์เน็ตในภาษาไทย โดยจะศึกษาข้อมูลตามแนวคิดภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive linguistics)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นการศึกษาภาษาที่ใช้ในอินเทอร์เน็ตที่ปรากฏในเว็บไซต์ภาษาไทย โดยพบว่าเว็บไซต์ในปัจจุบันได้มีการให้บริการในด้านต่างๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการสืบค้นข้อมูล เช่น เว็บไซต์กูเกิล (www.google.co.th) เว็บไซต์เกี่ยวสถาบันองค์กรต่างๆก็มีมากมาย เช่น สถาบันการศึกษา โรงเรียน กระทรวงต่างๆ เป็นต้น เว็บไซต์ข่าวสาร เว็บไซต์ให้บริการไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) เช่น เว็บไซต์ฮอทเมล์ (www.hotmail.com) นอกจากนี้ยังมีเว็บไซต์ที่ให้บริการด้านต่างๆ นอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้วมากมาย ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการทำงานของอินเทอร์เน็ตประเภทเวิลด์ไวด์เว็บ หรือเว็บไซต์จะมีความครอบคลุมในการให้บริการ หรือการทำงานด้านต่างๆ ของอินเทอร์เน็ตซึ่งมีความหลากหลาย และเป็นแหล่งเก็บข้อมูลศัพท์ที่ใช้ในอินเทอร์เน็ตที่น่าสนใจ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะศัพท์ที่ใช้ในอินเทอร์เน็ตภาษาไทยเท่านั้นไม่ศึกษาศัพท์ที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ เช่น website homepage search forward ฯลฯ และไม่ศึกษาคำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น เมล์ เว็บไซต์ ห้องแชท ชุมนุมออนไลน์ ท่องโลกอินเทอร์เน็ต และอื่นๆ

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่ปรากฏในอินเทอร์เน็ต
2. เพื่อศึกษากระบวนการทางความหมายของการเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในอินเทอร์เน็ต

1.3 แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ปัญหา

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive linguistics) โดยมีแนวคิดว่าภาษาเป็นภาพสะท้อนของความนึกคิด และศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ตามแนวคิดของเลคอฟฟ์และจอห์นสัน (Lakoff and Johnson, 1980)

1.4 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive linguistics)
2. การจัดกลุ่มทางความหมาย (Semantic domains)

3. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual metaphors)

4. อินเทอร์เน็ต

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตดังนี้

1. ศึกษาศัพท์ที่ใช้ในอินเทอร์เน็ตที่ปรากฏบนหน้าเว็บไซต์เท่านั้น

2. ศึกษาเฉพาะเว็บไซต์ที่แสดงผลเป็นภาษาไทยรวมทั้งเว็บไซต์ต่างประเทศที่มีการแสดงผลเป็นภาษาไทย เช่น www.google.co.th

3. ศึกษาเฉพาะศัพท์ภาษาไทย ไม่ศึกษาศัพท์ที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ และคำทับศัพท์ เช่น Internet website web เว็บไซต์ เว็บบอร์ด ฯลฯ

4. ไม่ศึกษาศัพท์ที่ปรากฏการใช้ในห้องสนทนา (Chat room) ไม่ว่าจะเป็นห้องสนทนาในหน้าเว็บไซต์ที่เรียกว่า เว็บบอร์ด (Web board) เช่น เว็บบอร์ดในเว็บไซต์ต่างๆ อาทิ เว็บไซต์ Pantip หรือโปรแกรมสนทนาต่างๆ ในอินเทอร์เน็ต เช่น โปรแกรม MSN โปรแกรม QQ เป็นต้น

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

1. อินเทอร์เน็ต (Internet) หมายถึง ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่มีขนาดใหญ่ มีการเชื่อมโยงระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์จำนวนมากจากทั่วโลกเข้าด้วยกัน เพื่ออำนวยความสะดวกในการให้บริการการสื่อสารข้อมูล

2. เว็บไซต์ (Web site) หมายถึง หน้าเว็บเพจหลายหน้า ซึ่งเชื่อมโยงกันผ่านทางไฮเปอร์ลิงก์ ส่วนใหญ่จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอข้อมูลผ่านคอมพิวเตอร์ โดยถูกจัดเก็บไว้ในเวิลด์ไวด์เว็บ หน้าแรกของเว็บไซต์ที่เก็บไว้ที่ชื่อหลักจะเรียกว่า โฮมเพจ เว็บไซต์โดยทั่วไปจะให้บริการต่อผู้ใช้ฟรี แต่ในขณะเดียวกันบางเว็บไซต์ จำเป็นต้องมีการสมัครสมาชิก และเสียค่าบริการเพื่อที่จะดูข้อมูล ในเว็บไซต์นั้น ซึ่งได้แก่ข้อมูลทางวิชาการ ข้อมูลตลาดหลักทรัพย์ หรือข้อมูลสื่อต่างๆ ผู้ทำเว็บไซต์มีหลากหลายระดับ ตั้งแต่สร้างเว็บไซต์ส่วนตัว จนถึงระดับเว็บไซต์สำหรับธุรกิจหรือองค์กรต่างๆ การเรียกดูเว็บไซต์โดยทั่วไปนิยมเรียกดูผ่านซอฟต์แวร์ในลักษณะของ เว็บเบราว์เซอร์ (th.wikipedia.org/wiki)

3. อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual Metaphors) หมายถึง รูปภาษาที่เกิดจากการใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบ ด้วยการนำความหมายของสิ่งหนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งสิ่ง มี

คุณสมบัติบางประการร่วมกันมาเปรียบเทียบกัน โดยเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งหรือเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่งโดยตรงและสามารถสื่อให้เห็นถึงความนึกคิดหรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษา

4. วงความหมาย หรือ แวดวงความหมาย (Semantic domain) หมายถึง “ความหมายของสรรพสิ่ง เป็นความหมายที่สรรพสิ่งมีอยู่ เป็นอยู่ หรือดำรงสภาพอยู่” (ชัชวดี ศรลัมพ์, 2550, น. 163) วงความหมายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ วงความหมายต้นทาง (Source domain) และวงความหมายปลายทาง (Target domain)

5. วงความหมายต้นทาง (Source domain) หมายถึง “ความหมายของสรรพสิ่งที่มีอยู่เป็นอยู่ หรือดำรงสภาพอยู่ เป็นความหมายที่มีอยู่ประจำสรรพสิ่ง หรือเป็นความหมายประจำรูป” (ชัชวดี ศรลัมพ์, 2550, น. 163)

6. วงความหมายปลายทาง (Target domain) หมายถึง “เป็นความหมายของสรรพสิ่งที่มีอยู่ เป็นอยู่ ดำรงสภาพอยู่ ไม่ได้เป็นความหมายประจำสรรพสิ่ง แต่เป็นความหมายที่เกิดจากการเปรียบเทียบ เป็นความหมายที่ผู้ใช้ภาษาต้องการอ้างถึง” (ชัชวดี ศรลัมพ์, 2550, น. 163)

7. กระบวนการถ่ายโยงความหมาย (Mappings) หมายถึง “การถ่ายโยงความสัมพันธ์ของลักษณะ หรือคุณสมบัติที่มีร่วมกันของสรรพสิ่งที่นำมาเปรียบกับสิ่งที่ถูกเปรียบ สิ่งที่นำมาเปรียบนั้นอยู่ในวงความหมายต้นทาง ส่วนสิ่งที่ถูกเปรียบจะอยู่ในวงความหมายปลายทาง ลักษณะของการถ่ายโยงความหมายจะเป็นแบบทิศทางเดียว คือ จากวงความหมายต้นทางไปยังวงความหมายปลายทาง เพื่อที่จะให้เข้าใจวงความหมายหนึ่งจากอีกวงความหมายหนึ่ง และความสัมพันธ์ทางความหมายที่ถ่ายโยงไปนั้น” (ชัชวดี ศรลัมพ์, 2550, น. 164) การถ่ายโยงความหมายสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ การถ่ายโยงความหมายแบบเชิงเดี่ยว (Ontological correspondences) และการถ่ายโยงความหมายแบบเชิงซ้อน (Epistemic correspondences)

8. การถ่ายโยงความหมายแบบเชิงเดี่ยว (Ontological correspondences) หมายถึง “การถ่ายโยงความหมายระหว่างวงความหมายต้นทางไปยังวงความหมายปลายทาง โดยความสัมพันธ์นั้น เป็นการโยงความสัมพันธ์ของความหมายของสภาพของสรรพสิ่งในวงความหมายต้นทาง ไปยังวงความหมายปลายทาง และมีลักษณะของความสัมพันธ์แบบ หนึ่งต่อหนึ่ง” (ชัชวดี ศรลัมพ์, 2550, น. 164)

9. การถ่ายโยงความหมายแบบเชิงซ้อน (Epistemic correspondences) หมายถึง การถ่ายโยงความหมายระหว่าง วงความหมายต้นทางกับวงความหมายปลายทาง โดยความสัมพันธ์แบบเชิงซ้อน จะเป็นการถ่ายโยงความสัมพันธ์ระหว่างสภาวะต่างๆ ภายในวงความหมาย

เดียวกันก่อนแล้วจึงถ่ายโยงไปยังอีกวงความหมาย ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ในสภาวะต่างๆ ในลักษณะของธรรมชาติของสิ่งหนึ่งเป็นธรรมชาติของอีกสิ่งหนึ่ง

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยเอกสาร

ศึกษางานเขียน เอกสาร บทความทางวิชาการ หนังสือและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความหมาย และการใช้ภาษาในอินเทอร์เน็ต

1.1 ภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive linguistics)

1.2 การจัดกลุ่มทางความหมาย (Semantic domains)

1.3 อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual metaphors)

1.4 อินเทอร์เน็ต

2. การเก็บข้อมูล

2.1 รวบรวมรายชื่อเว็บไซต์จากหนังสือแนะนำเว็บไซต์ “WEB ไทย HIT HOT” จำแนกประเภทตามเนื้อหาของข้อมูลที่เว็บไซต์นั้นต้องการนำเสนอออกเป็น 17 หมวดหมู่ รวมทั้งสิ้น 2009 เว็บไซต์ ได้แก่

1. เว็บไซต์เกี่ยวกับการศึกษา
2. เว็บไซต์เกี่ยวกับกีฬา เกมส์
3. เว็บไซต์เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
4. เว็บไซต์เกี่ยวกับอินเทอร์เน็ต
5. เว็บไซต์เกี่ยวกับการท่องเที่ยว
6. เว็บไซต์เกี่ยวกับบันเทิง
7. เว็บไซต์เกี่ยวกับการซื้อขายสินค้า
8. เว็บไซต์เกี่ยวกับมือถือ
9. เว็บไซต์เกี่ยวกับยานยนต์
10. เว็บไซต์เกี่ยวกับข่าวและสื่อ
11. เว็บไซต์เกี่ยวกับสุขภาพ อนามัย
12. เว็บไซต์เกี่ยวกับธนาคาร การเงิน
13. เว็บไซต์เกี่ยวกับธุรกิจ
14. เว็บไซต์เกี่ยวกับบุคคลและสังคม
15. เว็บไซต์เกี่ยวกับหน่วยงานราชการ
16. เว็บไซต์เกี่ยวกับศิลปและวัฒนธรรม
17. เว็บไซต์เกี่ยวกับการบริการข้อมูล

2.2 ทำการคัดเลือกเว็บไซต์ในแต่ละหมวดหมู่ โดยคัดเฉพาะเว็บไซต์ที่แสดงผลภาษาไทย และเป็นเว็บไซต์ที่ยังเปิดให้บริการอยู่

2.3 คัดเลือกเว็บไซต์จากข้อ 2.2 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ด้วยการจับฉลากจากเว็บไซต์ทั้ง 17 ประเภท ประเภทละ 10 เว็บไซต์ รวมทั้งสิ้นเป็นเว็บไซต์ 170 เว็บไซต์

2.4 ไม่ศึกษาศัพท์ที่ใช้ในเว็บบอร์ด กระดานสนทนา กระทู้ หรือกระดานข้อความต่างๆ

3. <u>การคัดเลือกข้อมูล</u>

3.1 สำรวจศัพท์และเก็บข้อมูลเฉพาะศัพท์ภาษาไทยที่ใช้ในเว็บไซต์ 170 แห่งที่พบในข้อ 2.3 ซึ่งภายในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะสำรวจหน้าเว็บไซต์ทุกหน้าของแต่ละเว็บไซต์ โดยผู้วิจัยจะสำรวจตามหน้าเว็บไซต์ที่มีการลิงค์หรือเชื่อมโยงไว้ภายในเว็บไซต์ทั้ง 170 เว็บไซต์

3.2 คัดเลือกรูปภาษาที่ใช้ในอินเทอร์เน็ตและเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ โดยผู้วิจัยจะพิจารณาจากความหมายของรูปภาษา ถ้ามีความหมายตรงตามความหมายประจำรูปภาษา (Literal meaning) จะไม่ถือว่าเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

3.3 คัดเลือกศัพท์ที่ซ้ำกันออก โดยอาศัยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด

3.4 บันทึกข้อมูลทั้งหมดลงในคอมพิวเตอร์ ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด และไมโครซอฟต์เอ็กเซล

3.5 ไม่ศึกษาศัพท์ที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษ เช่น home, website, guest book, web, site map เป็นต้น

3.6 ไม่ศึกษาศัพท์ที่เขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น เว็บ เว็บไซต์ เว็บบอร์ด เป็นต้น

4. <u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

4.1 นำข้อมูลอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ทั้งหมด มาศึกษาและวิเคราะห์ความหมาย โดยอธิบายความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 คลังคำ (นววรรณ พันธุเมธา, 2549) และพจนานุกรมอื่นๆ เช่น พจนานุกรมมติชน เป็นต้น รวมทั้งใช้การวิเคราะห์ อธิบายและตีความของผู้วิจัย ซึ่งเป็นเจ้าของภาษา

4.2 จำแนกประเภทข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่หนึ่งข้อมูลที่มีความหมายตรงหรือความหมายประจำรูปภาษาไม่เป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ และส่วนที่สองข้อมูลที่มีลักษณะ

การใช้ภาษาในเชิงเปรียบเทียบเป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

4.3 วิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบของภาษาที่ใช้ในอินเทอร์เน็ต ที่ใช้เป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ตามแนวคิดของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive linguistics) โดยจัดประเภทของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ และวิเคราะห์กระบวนการถ่ายโยงทางความหมายของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ตามแนวคิดของภาษาศาสตร์ปริชาน

4.4 จัดกลุ่มและแยกประเภทของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ตามความหมายประจำรูปภาษาของคำศัพท์ที่เป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์นั้น เช่น อุปลักษณ์มนุษย์ อุปลักษณ์วัตถุ เป็นต้น

4.5 วิเคราะห์กระบวนการทำให้เป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ จากการถ่ายโยงความหมายจากวงความหมายต้นทางไปยังวงความหมายปลายทาง ตามแนวทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน

5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงลักษณะการใช้ภาษาที่เป็นอุปลักษณ์ในอินเทอร์เน็ต
2. ทำให้ทราบถึงอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์อินเทอร์เน็ตของผู้ใช้ภาษาในสังคมไทย
3. ทำให้ทราบถึงลักษณะกระบวนการความสัมพันธ์ของถ่ายโยงทางความหมายของอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในอินเทอร์เน็ตไทย
4. ทำให้ทราบถึงระบบมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในสังคมไทยที่มีต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต
5. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในเรื่องอื่นๆ ต่อไป
6. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการจะศึกษาถึงระบบความคิดมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในสังคมไทย

1.9 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

1. (_____) ใช้แสดงแหล่งที่มาของตัวอย่าง โดยปรากฏอยู่ในเครื่องหมายวงเล็บตัวอย่าง (www.managerradio.com) จากตัวอย่าง www.managerradio.com เป็นแหล่งที่มของข้อมูล

2. **<u>ตัวอักษรหนาและขีดเส้นใต้</u>** ใช้พิมพ์ตัวหนาและขีดเส้นใต้คำที่เป็นอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์

3. _____ ใช้ขีดเส้นใต้ตัวอย่างคำที่เกี่ยวกับระบบต่างๆ ของอินเทอร์เน็ต

4. ⟹ ใช้แสดงการถ่ายโยงความหมายระหว่างวงความหมายต้นทางไปยังวงความหมายปลายทาง ตัวอย่างเช่น

วงความหมายต้นทาง		**วงความหมายปลายทาง**
อาการ	⟹	**อินเทอร์เน็ต**
“ป้อน”		การใส่ข้อมูล

จากตัวอย่าง เป็นการแสดงกระบวนการถ่ายโยงความสัมพันธ์ทางความหมายจากวงความหมายต้นทาง คือ อาการ ไปยังวงความหมายปลายทาง คือ อินเทอร์เน็ต

5. ( ) ใช้แสดงคุณสมบัติของคำ ตัวอย่างเช่น

“เด็ก”

(มีชีวิต)

(มนุษย์)

(มีอายุ)

จากตัวอย่าง ส่วนที่อยู่ในวงเล็บ คือคุณสมบัติคำว่า “เด็ก” แต่ละส่วนต่างเป็นความหมายย่อยของคำว่า “เด็ก” คำว่า สิ่งมีชีวิต, มนุษย์, และมีอายุ ที่ปรากฏในวงเล็บล้วนเป็นคุณสมบัติประจำคำนี้